

ДИСКУРСИВНІ ПРОЦЕСИ: ЯК КОНСТРУЮЄТЬСЯ АСИМЕТРИЧНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ?

Анотація. Статтю присвячено висвітленню дискурсивних особливостей конструювання соціальної реальності. Дискурс розглянуто як унітарний простір, що задається мотиваційно-аксіологічними констеляціями, які, будучи динамічним імпульсом, прикладеним до фонових знань, забезпечують рухливість соціальних конструкцій реальності. Показано, що будь-який дискурс є асиметричною фіксацією цінностей та мотивів. Зазначено, що сталість дискурсу, яка кореспондує із його недіалогічністю, «нечутливістю» до нових компонентів, пов'язана з максимально вираженою спроможністю забезпечувати єдино можливу інтерпретацію картини світу. Показано, що сталий дискурс є тоталітарним комунікативним простором, який безапеляційно декларує норму. Визначено й описано дискурсивні процеси, завдяки котрим відбувається відтворення та підтримання облігаторної картини світу.

Ключові слова: експозиція, категоризація, інтерпретація, компресія, конвергенція.

Постановка проблеми. Лейтмотивом сучасних соціальних досліджень є твердження про перехід до інформаційного суспільства, у зв'язку з чим відбулася й зміна форм соціальності та способів її тлумачення. Інформаційне суспільство задало рамку, в котрій остання визначається через різноманіття комунікативних характеристик. Соціальний конструкціонізм, що з'явився наприкінці 70-х рр. ХХ ст. (ідеї К. Гергена, Дж. Шоттера, Дж. Брунера, Дж. Поттера), затребував нового інструментарію, котрий уможливив би розкриття

особливостей конструювання світу як такого, що відбувається не суб'єктивно у свідомості кожного індивіда, а спільно в процесі розмови і соціальних практик. Оскільки світ – за такого тлумачення – створюється за допомогою мови у взаємодії з іншими людьми, то таким інструментом виявився дискурс-аналіз як сукупність процедур, які дають можливість ідентифікувати «позамовні основи мовних феноменів, що породжують певні (характерні для певного соціокультурного середовища) типи знання» [2].

Іншими словами, будь-який дискурс, який пропонується певною соціальною практикою, в ході якої виробляється той чи той тип знання, визначається тим, яку норму він пропонує й обстоює. Основна функція дискурсу – завдання норми й міри припустимого (або неприпустимого) відхилення від неї, конструювання інституційно легітимованих способів регуляції поведінки особистості (й спільноти).

Проте різні соціальні детермінанти виробництва дискурсу, а разом із тим і відмінності соціальних контекстів (соціальні детермінанти споживання) позначаються на тому, що одне і те саме повідомлення буде інтерпретовано по-різному. І позаяк виробництво/споживання дискурсу можливе лише через опосередкування комунікативно-семіотичного інструментарію [1], то постнекласична методологія формує соціально-епістемологічний фокус дослідження, при якому предметом дослідження постають мовні феномени як репрезентанти не об'єктивного, а інтерсуб'єктивного (соціально сконструйованого) світу, що опирається у своєму функціонуванні не на позаособовий закон, а на конвенційну норму.

Таким чином, дискурс функціонує як спосіб закріплення норми. Тим самим «боротьба за владу» – як виявлення агональної природи дискурсу – є боротьбою за

встановлення конвенцій як форми панування у просторі соціальних регулятивів. Норма, своєю чергою, будучи похідною від владної ієрархії, є мотиваційно та ціннісно напруженою – у тому сенсі, що дотримання певної норми завжди «комусь вигідне» й «для когось є значущим», позаяк дає можливість зберегти встановлений порядок, а інструментом цього збереження постає оцінність, тобто аксіологічний вимір нормативності.

Іншими словами, дискурс є асиметричним простором, «ухил» якого проявляється через мотиви й цінності, які захищаються у ньому, й в остаточному підсумку постає як ідеологія (світогляд). Саме асиметрією відрізняється один від одного сексістський/ феміністський, ліберальний / консервативний, релігійний/антирелігійний дискурси та будь які інші подібні дискурсивні поляризації. Очевидно, що встановлення асиметрії й підтримання її панування не є одим-єдиним процесом; швидше, варто говорити про деяку множину дискурсивних процесів, кумулятивним ефектом функціонування яких є облігаторна картина світу (тобто така, яка захищається певним дискурсом, яка є «необхідною», «бажаною», є його продуктом – ним сконструйована – й умовою його існування).

Мета статті полягає у ідентифікації дискурсивних процесів, завдяки котрим відбувається відтворення та підтримання облігаторної картини світу.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Дискурс ми розглядаємо як унітарний простір, що задається мотиваційно-аксіологічними констеляціями, котрі, будучи динамічним імпульсом, докладеним до фонових знань, забезпечують рухливість соціальних конструкцій реальності.

Наразі спробуємо висвітлити ті основні процеси, які забезпечують (й підтримують) асиметрію дискурсу, та

механізми, завдяки котрим реалізується той чи той дискурсивний процес. На наш погляд, до таких процесів належать експозиція, категоризація, інтерпретація, компресія, конвергенція.

Дискурсивна експозиція є процесом позиціонування того чи того ефекту (або деякої множини ефектів) соціальної реальності на тлі фонових знань й буденних практик. Для прояснення змісту цього процесу звернімося до аналогії з літературознавством, де під експозицією розуміють складову частину сюжету і фабули, яка завжди логічно передує зав'язці. Експозиція змальовує вихідну ситуацію (час дії, місце дії, склад героїв, їхні взаємини, особливості формування характеру тощо). Отже, вона містить первинну характеристику персонажа, яка згодом може доповнюватися, розвиватися або докорінно змінитися. Мета експозиції – спрямувати увагу читача, визначити сенс наступних подій, що маркують структуру і динаміку сюжету і які підготовляють його основний конфлікт. Іншими словами, вона готує читача до сприйняття твору (*заангажовує*). У дискурсивному просторі, на наш погляд, існує аналогічний процес – вибудови напередзаданості очікуваної інтерпретації щодо тих чи тих соціально релевантних подій.

Проте експозиція як процес, що конструює соціальну реальність, не є просто презентацією, не є оприявленням на загал, не є механічним введенням у поле зору, не є запрошенням до сприймання деякого відбитку, а опосередкована інституційними нормами, мовою, стереотипами тощо. Вона є процесом, що забезпечує сприймання/інтерпретацію об'єктів під певним кутом зору, внаслідок чого останні отримують певний соціально релевантний статус (норма, ненорма, епатаж, оригінальність тощо). «Експонувати в тому чи тому дискурсі» означає не просто зобразити чи віддзеркалити за

допомогою мовних засобів і механізмів образ реальності, але сконструювати його зміст так, щоб у свідомості адресата той автоматично й гарантовано реконструювався – безвідхильно від трансльованого.

Роль дискурсивної експозиції може бути ілюстрована тим, як змінюється інтерпретація «успішної людини» протягом більш-менш тривалого періоду, оскільки для кожного історичного періоду соціальні координати інтерпретації дають інше розуміння успішності, а зміна цих координат – «актуальність» – експлікує специфіку перлокутивного відлунення. Йдеться про те, що «актуальність сучасності» інакше, ніж «актуальність минулого» з'єднує цілі, мотиви і цінності людини. Особливість такого з'єднання й увиразнює функціонування дискурсивної експозиції. Так, протягом 30-50-тих років ХХ століття на радянському просторі успішною вважалася людина, що уникла репресій, яка отримала вищу освіту і зайнята фізично легкою працею, у 60-80-ті роки ХХ століття критеріями успіху стають матеріальний достаток і кар'єрне зростання, а на початку ХХІ століття – робота в столиці чи за кордоном, наявність нерухомості [4; 6].

Інша ілюстрація висвітлює те, як залежно від соціальних координат інтерпретації змінюється уявлення про людину, котра прагне зробити кар'єру. Для радянської суспільної системи тип людини, орієнтованої на такий успіх, представлявся через негативну забарвленість, такі терміни як "кар'єра" й "кар'єрист" швидше несли в собі негативні оцінки. Нині ситуація кардинально змінилася, особистість, яка націлена на кар'єрне зростання, "роблення" кар'єри, досягнення певних соціальних позицій, сприймається схвально [7]. Зрозуміло, що зміна актуальності певних цінностей і цілей суспільства відбувається під впливом усіх дискурсів (економічного,

політичного, інформаційного тощо), а тому дискурсивна експозиція є ефектом перетину багатьох практик.

Таким чином, мета дискурсивної експозиції – не тільки представити феномени соціальної реальності, але й поєднати їх в послідовне і цілісне уявлення (дискурсивну перспективу), задаючи в певному напрямі думки й емоції учасників дискурсивного простору, відтворюючи задану картину світу

Іншим процесом, який досить потужно проявляє себе як інструмент конструювання облігаторної картини світу, є *дискурсивна категоризація*. Під категоризацією загалом розуміється осмислення об'єктів і явищ дійсності в рамках категорій – узагальнених понять. Здійснюючи категоризацію дійсності, людина «зводить нескінченну різноманітність своїх відчуттів і об'єктивне різноманіття форм матерії і форм її руху в певні рубрики, тобто класифікує їх і підводить під такі об'єднання – класи, розряди, угруповання, множини, категорії» [3, 45-46]. Отже, людина осмислює дійсність, відносить окремі її фрагменти до певних розрядів, встановлюючи спільні риси з іншими фрагментами і виділяючи особливі риси, що відрізняють цю категорію від інших. Говорячи про дискурсивну категоризацію, ми вкладаємо у цей термін наголос на підтримання облігаторної картини світу. Для прояснення цієї особливості скористаємося ілюстрацією, яку застосує Є.А.Кожем'якін: «Категоризувати у політичному дискурсі – означає впорядкувати поле репрезентацій таким чином, щоб були підтримані основні політико-ідеологічні цінності і цілі. Саме ідеологічно та інституційно закріплені цінності тієї чи іншої політичної системи є критерієм здійснення операції категоризації» [2].

І таке впорядкування здійснюється здебільшого як поляризація, як відтворення дискурсу бінарних опозицій: тоталітарний/ліберальний, новаторський/

консервативістський тощо, завдяки чому оформлюється полюс «свій» (через наділяння певними властивостями, які дають можливість однозначно відрізнити від «чужого»).

Проте дискурсивна категоризація не завжди збігається з когнітивною. Насправді будь-який вимір, що структурує бінарну модель світу, – добро/ зло, життя / смерть; батько / мати; бог / диявол; світло / темрява; верх/ низ; гра / дійсність; правда / ересь; страх / хоробрість, природа / цивілізація; бездоганне / реальне; духовне / матеріальне – виявляється площиною дискурсивного ковзання, яка експлікує неперервність семантичного простору. Так, «війна» в контексті «загарбницька війна» характеризується різкою негативною оцінкою, а у разі вживання контекстів «священна війна», «війна за незалежність», «визвольна війна» концепт «війна» набуває позитивних оцінювань [5].

Отже, дискурсивна категоризація можлива тільки в рамках певних соціальних координат, і, своєю чергою, як і будь-який дискурсивний процес, ці координати вона підтримує через процес створення/відтворення соціальних конотацій. Іншими словами, неперервність семантичного простору долається соціальними конотаціями, внаслідок чого вона виявляється інструментом дискурсивного впливу: саме за рахунок перебудови системи дискурсивних категоризацій здійснюється маніпулювання свідомістю, реалізується влада дискурсу як інструменту конструювання облігаторної картини світу. Чи не найвідомішою ілюстрацією тут є зміна дискурсивної категоризації у віддзеркаленні пресою просування Наполеона з моменту його висадки на півдні Франції до його другого сходження на престол: "Корсиканське чудовисько висадилося в бухті Жуан" – "Людожер іде до Грассу" – "Узурпатор увійшов до Гренобля" – "Бонапарт зайняв Ліон" – "Наполеон

наближається до Фонтенбло" – "Його імператорська величність очікується сьогодні у своєму вірному Парижі".

Наступним процесом, який включається в конструювання облігаторної картини світу, є **дискурсивна інтерпретація**. Важливість вивчення інтерпретаційних механізмів, що опосередковують конструювання соціальної реальності, зростає передусім тому, що «цифрова революція» докорінним чином змінила характер доступу до повідомлень. У сучасному інформаційному середовищі, породжуваному специфікою технологічних знарядь ЗМІ, трансформовано спосіб існування тексту. Серед визначальних властивостей нового способу існування вирізняють діахронність (можливість неспотворюваного збереження повідомлення у часі), діатопність (можливість передачі повідомлення на велику відстань), мультиплікацію (можливість багаторазового, необмеженого відтворення того самого автентичного змісту), симультанність (можливість пред'явлення повідомлення великій кількості людей одночасно), реплікацію (можливість регуляції впливів самими засобами масової комунікації). Отже, у дискурсивному просторі функціонує не лише актуальне повідомлення (новостворений текст), а текстуальне поле, і подано його в одночасному режимі. Завдяки цьому селекція – цілеспрямована чи випадкова – постає як індивідуальна траєкторія руху у цьому просторі, а тому й семіозис постає як принципово не обмежений – та обтяжений ризиками гіперінтерпретації.

Інтерпретація, як і решта процесів, спрямована на створення/відтворення облігаторної картини світу, факти якої організуються і впорядковуються певним чином процесам експозиції та категоризації. Однак власна функція дискурсивної інтерпретація увиразнюється тоді, коли особа потрапляє в інтердискурсивний простір,

наповнений різними перспективами й асиметріями (смыслами, значеннями, знаками, цінностями), презентація/репрезентація яких може збігатися в різних дискурсах середовищах, а категоризації виявляється не достатньо для успішної орієнтації в дискурсі [2].

По суті, інтерпретація – це не конструювання нових форм (як, приміром, категоризація), а «збільшувальне скло», яке застосовується для витягнення максимуму релевантно артикульованого змісту з наявної інформації про факти. Можливість функціонування інтерпретації як дискурсивного процесу, який бере участь у конструювання соціальної реальності, точніше, облігаторної картини світу, криється в інтерпретація значення «мінливого знаку», тобто знаку, який не зафіксований конкретним дискурсом як «єдино можливий». А оскільки таких знаків – переважна більшість, то інші дискурси, інтерпретуючи «мінливий знак», навантажують їх своїм смыслом і вбудовують в свою структуру відношень між елементами соціальної реальності.

Ще одним процесом, який ми виокремлюємо в нашому аналізі, є **дискурсивна компресія**. Дискурсивна компресія є процесом, в якому відбувається вплив на зміст повідомлення шляхом його акцентування, підсилення, «нагнітання». Компресія переважно проявляється через ригідизацію (іноді й поляризацію) значень, оцінок, правил, які передбачають певний розвиток дискурсивної ситуації. По суті, дискурсивна компресія є згортанням семіозису, адже вона в максимальному ступені забезпечує неможливість інших тлумачень соціальної реальності чи її окремих ефектів або зв'язку між ними. З лінгвістичного ракурсу компресію можна розглядати як обумовлене «законами жанру» спрощення поверхневої структури тексту за рахунок підвищення інформативності мовних одиниць та елімінації тих компонентів, які можуть бути

відновлені з невербальної частини тексту. У найпростішій формі компресію можна проілюструвати режимом «мовної економії»: при зменшенні кількості мовних одиниць (морфем, слів, речень) збільшується сігніфікативність тексту. У процесі «стиснення» окремі компоненти «делегують» свої функції іншим, функціональне навантаження яких – внаслідок такого делегування (компресії) – стає вищим порівняно з їх роллю в повному (некомпресованому тексті).

Аналізу особливостей здійснення мовної компресії в тексті та механізмів, які діють на різних її рівнях (фонетичному, морфологічному/граматичному, лексичному, синтаксичному, семантичному) присвячено чимало досліджень, проте у дискурсивному просторі найбільшу цікавість привертає семантичний рівень та реалізація компресії через імпліцитність, виявлення прихованих смислів, вичерпування контексту.

Особливістю компресії на цьому рівні, на наш погляд, є те, що у своєму функціонуванні вона опирається на експектації щодо сенсу повідомлення, на засвоєння облігаторної картини світу та релевантних щодо неї способів інтерпретації, а необхідною умовою її ефективності є спільність фонових знань. Неповнота експозиції – а вона ніколи не може бути вичерпною – вимагає самостійного заповнення прогалін. Лінгвістичними основами компресії можна вважати інтертекстуальність (парафрази, алюзії, натяки, цитування) та знання прецедентних феноменів. Проте не можна забувати, що ті асоціації, які виникають у людини залежно від її життєвого досвіду, загальної ерудиції, емоційного стану тощо, вибудовуються опосередковано – через дискурсивну асиметричність, через знання соціальних координат.

Нарешті, поміж інших дискурсивних процесів ми можемо вирізнити **конвергенцію**, яка є загальною властивістю сучасного інформаційного суспільства, в рамках котрого відбувається підвищення взаємозалежності різних елементів системи загалом. Принагідно зазначимо, що цей процес також зміцнює мотиваційно-ціннісне ядро асиметрії дискурсу, але спрямовується переважно на «зшивку» простору. Йдеться про те, що тексти, котрі функціонують у дискурсивному просторі, функціонують не ізольовано, а у певному зв'язку з іншими – попередніми або наступними текстами. (По суті, вже згадувана інтертекстуальність.) І завдяки такій взаємодії виникає своєрідний комунікативний акт, або «мегадіалог»; між текстами – як репліками такого діалогу – встановлюється певна предметно-сміслова спрямованість.

Іншими словами, утворюється специфічна зона «сходження» текстів, дискурсивна диспозиція яких реалізується за допомогою різних мовних жанрів та на різних мовних рівнях (приміром, профанного/сакрального або офіційного/побутового сегментів дискурсивного простору), що, своєю чергою, передбачає процесуальність і оборотність взаємодії текстів, виявлення паралельних конструювань тих чи тих елементів соціальної реальності, а також появу синкретичних або межових текстів. Останнє, крім того, слугує підґрунтям сучасної тенденції до «зрівнювання в правах» інституційних і неінституційних дискурсивних сегментів, що спровокувало кризу дискурсивної межі.

Насамкінець зазначимо, що конвергенцію, мабуть, коректніше розглядати як прояв різних форм текстуальної взаємодії, серед яких розокремлення/зіткнення, поєднання/змішування, поглинання/цитування, сходження/інтерференція тощо, внаслідок якої в

остаточному підсумку підсилюється асиметричність дискурсивного простору.

Висновки. Можемо стверджувати, що закономірним для розгортання будь-якого дискурсу є прагнення встановити асиметрію. Сталість дискурсу, яка є виявом його розгорненості («панування»), кореспондує з його недіалогічністю, «нечутливістю» до нових компонентів, протидією з іншорідним. Панування проступає саме у тому, що дискурс спроможний забезпечити «створену зі середини» тільки одну можливу інтерпретацію, тільки одну – бажану – репрезентацію картини світу. Сталий дискурс, іншими словами, є тоталітарним комунікативним простором, що безапеляційним чином декларує норму.

Соціальна реальність, будучи полем конкурентної взаємодії дискурсів, перебуває в процесі безперервної трансформації й ревізії конвенцій. Пануючий дискурс прагне витлумачити інші дискурси, що співіснують із ним, у своїх мотиваційно-аксіологічних конструктах, підпорядкувати їх своїй асиметричній системі (встановити свій «порядок») за допомогою особливих процесів, що застосовуються для конструювання соціальних феноменів й реальності загалом. Зрозуміло, всі аналізовані процеси – експозиція, категоризація, інтерпретація, компресія, конвергенція – не діють ізольовано. В окремих випадках той чи той процес може поставати у комунікативному просторі як більш виразний, як більш дієвий, або переходити у «режим збереження» соціальних координат.

Нарешті, можна висловити припущення, що результат боротьби дискурсів також залежатиме від того, який зі згаданих процесів отримає найбільше навантаження при оновленні облігаторної картини світу.

Література:

1. Гуцол С.Ю. Психологія міфотворення в сучасній культурі: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / С.Ю. Гуцол. – К., 2015. – 40 с.
2. Кожемякин Е.А. Производство знания в политическом дискурсе: социально-эпистемологический взгляд/Е.А.Кожемякин // Политическая лингвистика. – № 4. – 2011. – С. 52-56.
3. Краткий словарь когнитивных терминов / Под общей редакцией Е. С. Кубряковой. – М.: МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. – 245 с.
4. Критерии успешности страны, цивилизации, человечества: Материалы научного семинара. Вып. № 8. – М.: Научный эксперт, 2010. – 104 с.
5. Невинская М. Д. Концептуальная оппозиция «народ – власть» в политическом дискурсе: дис... канд. филолог. наук: 10.02.19 / Невинская Марья Дмитриевна. – Волгоград, 2006. – 177 с.
6. Петряков Л. Д. Дискурсивная реальность как объект философского анализа: онтологический и гносеологический аспекты: автореферат дис. на соискание учёной степени д. философ. наук: спец. 09.00.01 «Онтология и теория познания»/ Л. Д. Петряков. – Иваново – 2014, 52 с.
7. Якутина О. И. Социально-философское понятие «социальный успех»: методологические сценарии и категориально-парадигмальные схемы анализа / О. И. Якутина // Гуманитарные и социально-экономические науки. – 2011. – № 2. – С.31–35.

References:

1. Gutsol S.Y., (2015). *Psyhologija mifotvorennja v suchasnij kulturi* [Psychology of myth-building in contemporary culture]. Kyiv, Naukovy svit Pbl (ukr).
2. Kozhemyakin E. A., (2011). *Proizvodstvo znaniya v politicheskom diskurse: Sotsialno-epistemologicheskij vzglyad* [Knowledge production in political discourse: a social-epistemological view]. *Politicheskaya lingvistika* [Political linguistics], 4, 52-56 (rus).
3. *Kratkiy slovar kognitivnyih terminov* [Brief dictionary of cognitive terms] (1997). Moscow: University press (rus).
4. *Kriterii uspehnosti strany, tsivilizatsii, chelovechestva* [Criteria for the success of the country, civilization, humanity] (2010). Moscow: Nauchnyiy ekspert Pbl (rus).
5. Nevinskaya M. D., (2006). *Kontseptualnaya oppozitsiya «narod – vlast» v politicheskom diskurse* [Conceptual opposition "people - power" in political discourse]. Volgograd (rus).
6. Petryakov L. D., (2014). *Diskursivnaya realnost kak ob'ekt filosofskogo analiza: ontologicheskij i gnoseologicheskij aspekty* [Discursive reality as an object of philosophical analysis: the ontological and epistemological aspects]. Ivanovo (rus).
7. Yakutina O. I., (2011). *Sotsialno-filosofskoe ponyatie «sotsialnyiy uspeh»: metodologicheskie stsenarii i kategorialno-paradigmalnyie shemy analiza* [Social and philosophical concept of "social success": methodological scenarios and categorical paradigmatic analysis scheme]. *Gumanitarnyye i sotsialno-ekonomicheskie nauki* [Humanitarian and socio-economic sciences], 2, 31–35 (rus).

Кочубейник О.Н.

Дискурсивные процессы: как конструируется асимметричность социальной реальности?

Аннотация. Статья посвящена анализу дискурсивных особенностей конструирования социальной реальности. Дискурс рассматривается как унитарное пространство, заданное мотивационно-аксиологическими констелляциями, которые, будучи динамическим толчком, приложенным к фоновых знаний, обеспечивают подвижность социальных конструкций реальности. Показано, что любой дискурс является асимметричной фиксацией ценностей и мотивов. Отмечено, что устойчивость дискурса, которая корреспондирует с его недIALOGичностью, «нечувствительностью» к новым компонентам, связана с максимально выраженной способностью обеспечивать единственно возможную интерпретацию картины мира. Показано, что устойчивый дискурс является тоталитарным коммуникативным пространством, которое безапелляционно декларирует норму. Определены и описаны дискурсивные процессы, благодаря которым происходит воспроизводство и поддержание облигаторной картины мира.

Ключевые слова: экспозиция, категоризация, интерпретация, компрессия, конвергенция.

Kochubeynyk O.N.

Discursive processes: how social reality is constructed asymmetrically?

Summary. This article analyzes the specific character of discursive construction of social reality. Discourse is viewed as a unitary space that is created with using motivational and axiological constellations. These constellations work as impulse that moves the background knowledge. It ensures the widest possible enjoyment of the mobility of the social constructions of reality. It is also shown

that in all cases discourse is asymmetric fixation of values and motives. It is noted that the stability of discourse corresponds to its non-dialogical position and to its "insensitivity" to the new components. This is due primarily to the fact that discourse provides the only possible interpretation of the picture of the world. It is shown that a stable totalitarian discourse is a communicative space that declares social norms categorically. At the end of the article there's a short analysis of some of the discursive processes. It is shown how these processes reproduce and maintain the obligatory picture of the world.

Keywords: exposition, categorization, interpretation, compression, convergence.